

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Mgr. Luděk Jirka

Příchod a usazování Čechů v oblasti ukrajinské Volyně 1863-1880

Oponentský posudek

Mgr. et Mgr. Matěj Spurný, PhD.

Diplomová práce Luděka Jirky pojednává zajímavé téma českých emigrantů, kteří v druhé polovině 19. století osídlili volyňskou oblast nacházející se v té době na území carského Ruska. Po stručném historickém přehledu věnuje autor hlavní pozornost příčinám vystěhovalectví, prvním rokům v cizím prostředí a vztahu volyňských emigrantů s místním obyvatelstvem.

Úvod diplomové práce činí tři odstavce, v nichž autor pouze popíše, kdo byli volyňští Češi. Chybí jakýkoliv náznak badatelské otázky a tezí práce, jakékoliv pojednání terminologie, metodologické perspektivy, metod a dokonce i zhodnocení použitých pramenů a dosavadní literatury o tématu.

V historickém úvodu autor téměř bezvýhradně čerpá z knihy Jaroslava Vaculíka (Historie volyňských Čechů), s výjimkou několika málo pasáží týkajících se válečného a těsně poválečného období.

Mezi příčiny vystěhovalectví autor řadí vedle běžně zmiňované bídy (či obecněji hospodářských souvislostí) také ideologické podněty, spočívající v panslavismu. Dobový panslavismus je následně ilustrován citáty z Národních listů. Autor ovšem nedokládá, jakým způsobem takto dokumentovaná existence ideologie panslavismu působila na samotné volyňské Čechy. Teze tak bohužel zůstává spíše spekulací.

Vystěhovalectví a emigraci v 19. století autor ukazuje na základě tehdejší publicistiky a dochovaných pramenů. Zde je třeba ocenit pramenný výzkum, který ale není v textu diplomové práce příliš dovedně zúročen. Převažují nadměrně dlouhé citace, překračující v některých případech i jednu normostranu, přičemž často chybí potřebná interpretace. Tam, kde se interpretace přeci jen objevuje, není propojena s celkem práce; autor například vysvětluje odklon k vystěhovalectví do Ruska prohlubující se chudobou venkovského obyvatelstva po prusko-rakouské válce (str. 37-42), ač v předchozí části kladl důraz na ideologickou komponentu, tedy panslavismus.

V kapitole o agitátorech propagující vystěhovalectví jsou cenné postřehy o sociální podmíněnosti šíření myšlenky vystěhování. Zde jsou zdroje, ze kterých autor čerpá, přece jen rozmanitější, včetně několika vydaných pramenů a tiskovin (nejen Národních listů, jako

v předchozích částech). Autor sice zůstává na úrovni deskripce, ta ale zároveň přináší rozšíření oproti dosavadní sekundární literatuře.

V kapitole o soužití volyňských Čechů a Malorusů na Volyni je formulována teze o elitním postavení Čechů na Volyni. Znáám ji jako součást sebepojetí volyňských Čechů, v historické práci by ale bylo potřeba nejen hledat příčiny této skutečnosti (což autor částečně činí), ale zároveň ji podrobit kritické reflexi. Autor však staví obraz soužití obou etnických skupin pouze na pramenech české strany, což nepůsobí přesvědčivě. Pasáž o sebepojetí volyňských Čechů je jediným teoretičtějším pojednáním práce, teorie však bohužel nepůsobí jako organická součást argumentace, spíše jako exkurz nebo dodatek.

Závěr práce je ve skutečnosti pouhým shrnutím. Jestliže v závěru by autor měl odpovídat na klíčové otázky práce, nelze se tomu divit; otázky totiž nikde nejsou formulovány. Hodně netradiční je dodatek, který je zařazen až za závěr diplomové práce. Tento exkurz se týká zajímavého tématu role školství a náboženství ve vztahu k tlaku na asimilaci; téma by mohlo být začleněno do těla práce, takto bohužel jen podtrhává celkovou absenci koncepce a roztržitost.

Práce Ludka Jirky se dotýká zajímavého tématu a přichází s některými cennými dílčími zjištěními. Celkově ale postrádá základní prvky vědecké práce – badatelskou otázku, teze, metodologické vymezení, shrnutí a kritiku dosavadní literatury a rozbor pramenů.

Tyto záležitosti nejsou pouhou formalitou, na které bychom jako vědci dogmaticky trvali – teprve ony totiž umožňují čtenáři, aby se v práci orientoval. Aby se dozvěděl, co autor vlastně chce, co ho pálí. Aby znal základní autorova ideová východiska. Aby si ověřil, co již bylo napsáno a v čem autor půjde dál. Aby měl základní představu o tom, z jak věrohodných pramenů autor čerpá a jaké doklady života v minulosti se mu naopak nalézt nepodařilo nebo je ani nehledal. Tyto zdánlivé formality tak zásadní mírou přispívají k tomu, aby čtenář pochopil, v čem má předložená práce smysl.

Práce Ludka Jirky proto z mého pohledu nesplňuje základní požadavky, které kladu na každou diplomovou práci. Autorovi je třeba dát možnost obhajoby, sám ale tuto diplomovou navrhuji k přepracování.

Praha, 25.4.2013

Matěj Spurný